

Zondag 7 januari 2018

TivoliVredenburg - Hertz - 11.00 uur

Serie Hertz op Zondag

ENRICO PACE & IGOR ROMA

Claude Debussy 1862- 1918

En blanc et noir (1915)

Avec emportement

Lent. Sombre

Scherzando

Gustav Holst 1874- 1934

The Planets opus 32 (oorspronkelijke versie voor twee piano's, 1914-16)

Mars, the Bringer of War

Venus, the Bringer of Peace

Mercury, the Winged Messenger

Jupiter, the Bringer of Jolity

Saturn, the Bringer of Old Age

Uranus, the Magician

Neptune, the Mystic

Claude Debussy - En blanc et noir

'Ik voel me als een zielig atoompje, totaal verloren in deze verschrikkelijke rampspoed!', schreef Claude Debussy in 1914 aan zijn uitgever. Meer van dergelijke sombere bespiegelingen zouden volgen. De componist leed aan kanker en had ernstige geldzorgen. En het was oorlog. Van alle beproevingen deprimeerde de Duitse aanval op Frankrijk hem nog het meest. Wat hem op de been hield was patriotisme. In zijn laatste composities, nadrukkelijk ondertekend met 'Claude Debussy, musicien français', getuigde hij openlijk of versluierd van zijn vaderlandsliefde.

En blanc et noir begint vrolijk genoeg, met een energieke (en ritmisch zeer gecompliceerde) 'dans'. Meteen blijkt hoe ironisch de titel van het werk is: uit het 'zwart en wit' van de pianotoetsen tovert Debussy een caleidoscopische klankweelde. De oorlogstrategie is gereserveerd voor het tweede deel, door Debussy opgedragen aan zijn recent gesneuvelde vriend Jacques Charlot en in de partituur ingeleid met een citaat uit François Villons *Ballade contre les ennemis de la France*. Debussy's vermogen om indrukken op een subtiele, abstracte manier weer te geven is hier minder evident dan in zijn andere werk; de sfeertekening ligt er tamelijk dik bovenop. Een citaat uit Luthers hymne *Ein feste Burg* (het Duitse element) is de inzet van een heftig duel tussen beide pianisten, waarna een motief uit de *Marseillaise* triomfantelijk van het slagveld wegtrippelt. Minstens zo intrigerend is het grillige en ongrijpbare slotdeel, opgedragen aan Igor Stravinsky. Hier realiseert Debussy volop het ideaal dat hij jaren eerder omschreef als 'vrije, beweeglijke muziek met voortdurend veranderende kleuren, vormen en ritmes'. Alleen dat slotdeel was al genoeg om de oude Camille Saint-Saëns, Debussy's eeuwige opponent, de gordijnen in te jagen. Die brieste: 'Het Institut de France moet de toegang weigeren aan iemand die zulke gedochten componeert. Ze horen thuis naast de kubistische schilderijen.'

Gustav Holst - The Planets

Debussy componeerde naar beproefd gebruik aan de piano - ook zijn orkestwerken. Het verklaart waarom van zulke rijkgeschakeerde, fraai geïnstrumenteerde stukken als *La mer* en *Images* ook overtuigende versies voor twee piano's bestaan. Dat laatste geldt ook voor Gustav Holst's symfonische meesterwerk *The Planets*. Holst had het orkestrale klankbeeld grotendeels in zijn hoofd, maar een ontsteking in zijn arm belette hem de schetsen aan de piano uit te werken. Daarvoor kreeg hij hulp van twee collega-muzikdocenten: voor hen schreef hij een duetversie die als basis voor de definitieve instrumentatie diende.

Met *The Planets* doorbrak Holst honderd jaar geleden de gezapigheid van Victoriaans Engeland. Het koninkrijk koesterde zijn grenzen en tradities - ook in de muziek, want moderner dan Edward Elgar moest het niet worden. Holst was evenwel geïnteresseerd in de horizonnen die zich achter de gemaaide Britse gazons uitstrekten. Aanvankelijk, op het conservatorium, was hij nog in de romantische ban van Wagner, wiens hang naar mythen en sagen prima aansloeg in mistig Engeland. Nieuwe indrukken lieten niet lang op zich wachten. Tijdens een oversteek naar het vasteland ontdekte hij muziek van

Schönberg; Debussy dirigeerde eigen werk in Londen in 1909 en Stravinsky's 'schokkende' *Sacre du Printemps* volgde in 1914. Daarnaast verdiepte hij zich in Sanskriet en Indiase literatuur, die later een bijzonder stempel op zijn composities zou drukken. Geïnspireerd door die nieuwe werelden componeerde Holst *The Planets* - een orkestwerk dat zich amper met composities uit die tijd laat vergelijken. Het was vernieuwend en spannend, maar tegelijkertijd toegankelijk: eindelijk een muzikale equivalent, dus, voor de exotische avonturenverhalen die Engelsen zo graag lazen. Geen componist had ooit een zevendelig symfonisch gedicht gecomponeerd. De originaliteit van dit werk blijkt eigenlijk al uit de titel: andere werelden staan centraal, de mens lijkt afwezig. Holst 'portretteerde' de zeven planeten die in zijn tijd bekend waren en de aarde doet niet mee. Gefascineerd door de astrologische symboliek van de hemellichamen gaf hij elke planeet een specifiek karakter, waarbij de agressie van Mars (voltooid in 1914) een wrange profetie bleek van de imminente Grote Oorlog. Opmerkelijk origineel is het slotdeel *Neptune, the Mystic*: hier hoor je een ijle klankstroom zonder specifieke thema's en zonder duidelijke contouren. In de orkestversie wordt het surrealistische effect versterkt door de 'engelenzang' van een offstage vrouwenkoor. Nog nooit had Engelse muziek zo'n graad van abstractie bereikt.

Het directe, internationale succes van dit werk veroorzaakte precies wat Holst vreesde: hij ging de geschiedenis in als een one hit composer (al bleef het deel *Saturn* één van zijn favoriete creaties). Meer reputatieschade liep hij op toen Amerikaanse filmcomponisten zijn werk plunderden. Hollywoodmuziek leunt tot op de dag van vandaag zwaar op Europese klassieken en het extreme klankpalet van *The Planets* was een ware schatkist. Sindsdien hebben veel muziekcritici de kip voor het ei aangezien: tot vrij recent werd het werk weggezet als goedkoop effectbejag. Zonde, en onterecht. *The Planets* kan zich niet meten met de atonaliteit van Schönbergs Orchesterstücke of de ritmische vernieuwingen van Stravinsky's *Sacre*. Maar dat was de ambitie ook niet - Holst wilde iets schrijven wat het beste uit hemzelf haalde en het Engelse publiek zou verrassen. Mission succeeded.

Michiel Cleij

Enrico Pace

Enrico Pace werd geboren in het Italiaanse Rimini. Hij studeerde piano aan onder andere het Rossini Conservatorium, waar hij zich tevens specialiseerde in zowel het dirigentschap als de compositieleer. In 1989

kwam zijn internationale carrière in een stroomversnelling terecht na het winnen van het Internationaal Franz Liszt Concours in Utrecht. Sindsdien gaf Pace concerten in Milaan, Rome, Berlijn, Londen, Dublin, Praag en vele andere wereldsteden. Hij betrad het podium op diverse gerenommeerde festivals als La Roque-d'Anthéron, Verbier, Lucerne en Rheingau. Daarnaast werkte Enrico Pace samen met dirigenten als Roberto Benzi, David Robertson, Adrey Boreyko, Mark Elder, Janos Fürst en Bruno Weil. Hij soleerde met orkesten als het Concertgebouworkest, BBC Philharmonic Orchestra, Orchestra dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia, Radio Filharmonisch Orkest, Rotterdam Philharmonisch Orkest, Konzerthausorchester, Sydney en Melbourne Symphony Orchestras. Hoogtepunten uit zijn carrière zijn optredens in onder andere Wigmore Hall, Carnegie Hall, Sala Verdi, Teatro alla Scala en Het Concertgebouw. Bijzonder is zijn nauwe samenwerking op het gebied van kamermuziek met de violisten Leonidas Kavakos, Frank Peter Zimmermann en Liza Ferschtmann.

Igor Roma

De Italiaanse pianist Igor Roma werd geboren in het Zwitserse Baden, waar hij ook zijn eerste pianolessen kreeg. In 1984 vervolgde hij zijn lessen bij Carlo Mazzoli aan het conservatorium van Vicenza. Aan het eind van de jaren tachtig won Igor Roma diverse Italiaanse concoursen, en werd toegelaten tot de beroemde Piano Academie Incontri col Maestro in Imola, waar hij studeerde bij Franco Scala, Lazar Berman, Boris Petrushansky en Alexander Lonquich. Na prijzen in Dublin, Hamamatsu en Tel Aviv volgde zijn grootste succes in Utrecht: winnaar van het Internationaal Franz Liszt Piano Concours, en tevens winnaar van de Persprijs. Regelmatig speelt hij met grote orkesten en dirigenten (o.a. Rotterdams Philharmonisch Orkest, Nederlands Philharmonisch Orkest, Radio Filharmonisch Orkest, Amsterdam Sinfonietta, Franz Liszt Chamber Orchestra, Spaans Nationaal Orkest, National Symphony Orchestra of Ireland en Hong Kong Philharmonic Orchestra). Ook kamermuziek is niet weg te denken uit zijn concertreeksen. Intussen wordt Roma zelf veelvuldig gevraagd als jurylid bij concoursen. En hij geeft zelf ook les, niet alleen bij de Piano Academie van Incontri col Maestro maar ook aan het conservatorium van Maastricht.

Het volgende concert in de serie Hertz op Zondag
Zondag 4 februari - Hertz - 11.00 uur
Ella van Poucke & Jean-Claude Vanden Eynden

Werken van Schumann en Prokofjev